

Szentágotay Rita

A magyarországi muszlimok¹ Nagy Ünnepe

2008. december 8. (Tíz percnyi a Lurdy-házban)

Eljött a Nagy Ünnep.² A muszlimok áldozati ünnepe, amelyet a zarándoklati hónap³ tizedik napján tartanak,⁴ mikor Mekkában⁵ a zarándokok levágják az áldozati állatot.⁶

Magyarországon már évek óta a Nagy Ünnepet a pesti Lurdy-házban tartják a szunnita⁷ muszlimok. Ez a helyszín csupán egy kényszermegoldás: a magyar iszlám közösségeknek nincs olyan nagy központjuk, mecsetük, ahol megrendezhetnék az ünnepet, mivel ilyenkor több ezer muszlim gyűlik össze, hogy együtt imádkozzák az ünnepi imát, valamint meghallgassák az utána következő ünnepi beszédet.

A Kis és Nagy Ünnepet a két legnagyobb magyarországi iszlám közösség, az Iszlám Egyház, és a Magyarországi Muszlimok Közössége (MME) felváltva rendezi: rendszerint az Iszlám Egyház rendezi a Ramadan utáni Kis Ünnepet, az MME pedig a Nagy Ünnepet, mindkettőt a Lurdy-házban.⁸

A két ünnep a magyarországi muszlimok életében fontos közösségi esemény, pontosabban a két legfontosabb közösségi esemény. Sokan csak az ünnepek alkalmával találkoznak egymással, szinte kizárólag e két alkalommal jön össze a teljes magyar szunnita muszlim közösség. A vallás előírása szerint az ünnepen meg kell jelenni, hacsak nem akad valakinek valami nagyon fontos dolga, illetve nem tartja vissza betegség. Az ünnep előtt a mecsetekben rendszeresen hangoztatják, hogy mindenki jöjjön el, és hozza magával egész családját, feleségét,⁹ gyermekeit is. Aki dolgozik, jellemzően vagy szabadságot vesz ki erre a napra – amennyiben hétköznapra esik –, vagy az ünnepi ima és beszéd után rögtön munkába megy. A gyerekek is részt vesznek az ünnepen, ők ezen a napon általában nem mennek iskolába, óvodába, erről a legtöbb szülő már az ünnep napja előtt tájékoztatja a tanárokat.

Az ünnep egyik fontos jellemzője a férfiak és nők térbeli szeparációja. Ez jelen esetben egyetlen osztatlan tér paravánok általi kettéosztásával történik, de előfordult már, hogy a nők egy teljesen külön helyiségben imádkoztak. A helyiség, bár eredetileg, a paravánok nélkül egy tér, két külön bejárattal rendelkezik, így a nők és férfiak egymástól függetlenül közlekedhetnek.

Az ünnep minden évben reggel fél 8-kor kezdődik, a meghívókon szereplő felirat szerint, ugyanis általában 8-ig várnak az imával. A szervezők, valamint a résztvevők nagy

¹ Muszlim: arab szó, jelentése: az egyedüli jogosan imádható Istennek magát alávető.

² A muszlimoknak két vallási ünnepük van: Kis Ünnep, és Nagy Ünnep. A Kis Ünnep Ramadan, a böjti hónap végén van, a Nagy pedig a zarándoklati hónap 10. napján.

³ A tizenkét hónapos muszlim holdév tizenkettedik hónapja.

⁴ A Nagy Ünnepet nem csak a zarándokok, hanem minden muszlim ünnepli.

⁵ A zarándoklat első célpontja Mekka, ahol a zarándokok számos szertartást végeznek, mint a Kába-szentély hétszeri körüljárása, vagy a Szafa és a Marwa dombok közti futás. Ezek után azonban elhagyják Mekkát, és legközelebb csak a zarándoklatot lezáró Kába-körüljárásra térnek vissza. Addig Mekka-közelében folytatódik a zarándoklat, melynek három fontos állomása: Mina, Muzdalifa, és Arafá síksága.

⁶ Ma már az áldozás meglehetősen modern formát öltött: míg alig pár évtizede, minden zarándok maga vágta el az áldozati bárány, kecske, vagy teve torkát, ma az évi 3-4 millió zarándok miatt ez meglehetősen bonyolult lenne, így ma már mészárszékeken folyik a vágás. Az „áldozó” pedig fizet az állatért, majd azt szakemberek helyben feldarabolják, lefagyasztják és az Iszlám világ szegényei részére elküldik.

⁷ Szunnita: akik Mohamed próféta életkivételét követik, az Iszlám vallás legnagyobb ágazata.

⁸ A Lurdy-házra azért esett a választás, mert itt megtalálhatók olyan nagy, kihasználatlan terek, ahol két-három ezer ember is elfér. A házon belüli helyszín azonban évente változhat. Volt már az egyik első emeleti aulában, illetve számos megüresedett nagyobb üzlethelyiség terében.

⁹ Az Iszlám szerint menstruáló nő nem mehet mecsetbe, az ünnepen viszont részt vehet, imádkoznia azonban nem szabad.

része arab, a közel-keleti időfelfogás pedig nem ragaszkodik olyan szigorú időbeli korlátokhoz, mint az európai.

Most fél nyolc van, a nők helyiségében még nincsenek olyan sokan, a jelenlévők a padlószőnyegen, csoportokat alkotva ülnek, és beszélgetnek. Azok, akik megérkeznek, egy hosszú „körútba” kezdenek: mindenki mindenkit üdvözöl, és boldog ünnepet kívánnak egymásnak, kezet fognak és megpusztilják egymást. Ez kifejezi az Iszlámban központi fontosságú testvériség¹⁰ érzését. Folyamatosan érkeznek a nők, az ajtóban leveszik lábbelijüket, mivel a paravánnal elválasztott tér jelen esetben mecsetként funkcionál. Egyre gyűlnek a cipők, egyre több nő van a paravánokkal elválasztott terem „női felén”.

A nők és férfiak tere előtti aulában nagy a tömeg, számos férfi odakint beszélget, valamint üdvözlik egymást. A nők azonban igyekeznek minél gyorsabban bejutni a számukra kialakított térbe, nem akarnak a férfiak „szeme előtt lenni”.

A paravánok mellett egy hatalmas hangszóró található: az ünnep fontos technikai eleme a hangosítás. Fontos, hogy mindenki, nők és férfiak egyaránt jól hallják az imát és az ünnepi beszéd teljes szövegét. A paraván túloldaláról áthallatszik, ahogy a férfiak hangosan üdvözlik egymást, beszélgetnek, hallhatóan ünnepi a hangulat a túloldalon is. Egy férfihang a mikrofonba folyamatosan ismétli az ünnepi ima előtti imára hívó szöveget.

Az Iszlám előírja, hogy mindenki a legszebb ruhájában érkezen az ünnepre, ajánlott továbbá új ruhában jönni, valamint a férfiak számára parfümöt viselni.¹¹ A nők számára azonban tilos túl feltűnően, illetve az alakot felfedve öltözni, az Iszlám előírásait be kell tartani.

A nők térfelén rengeteg a gyerek, főleg kisebbek illetve a kislányok, a kisfiúk többsége édesapjukkal imádkozik és hallgatja meg a beszédet, ám ők is, ahogy minden gyerek, szabadon közlekedhetnek a két térfél között. Én a fal mellett telepedtem le, a paravánokkal szemben. Egy csapat jemeni kisfiú szalad be az ajtón, édesanyjukat keresik. Az ünnepre a gyerekeket is kiöltöztetik: legtöbbször saját országuk népviseletét viselik, kicsiben. A jemeni fiúcskák hosszú fehér ruhát viselnek, fejükön piros-fehér kendővel, valamint egyikükön a fehér ruha fölött egyfajta fekete, áttetsző köpenyt visel, ez az arab világban igen népszerű bisht – ünnepi férfiruházat – kicsinyített változata. Egy másik kisfiú pakisztáni népviseletben van, mivel pakisztáni az apukája. Az egyik nyolc év körüli jemeni kisfiú fekete öltönyt, fehér inget, valamint fekete nyakkendőt öltött. A jelenlévő számos kislány közül többen „menyasszonynak” vannak öltöztetve, és láthatóan élvezik a fodros, habos, csipkés ruhákban való parádézást, és büszkén illegetik magukat a felnőttek előtt. Az egyik négyéves forma kislány kezét könyékig fekete henna-motívumok díszítik, kezén pedig aranykarperceket visel. Az ünnepre a nők többsége is felveszi ékszereit, és gyakran látni a kislányokon is.

Nők folyamatosan érkeznek, egyre több a beszélgető csoport, némelyek állva, mások ülve társalognak, ám gyakran félbe kell szakítsák a beszélgetést, mivel folyamatosan érkeznek a nők, akik elkezdik körbejárni a teret, és üdvözölni egymást. Odamennek egy-egy beszélgető csoporthoz is, ilyenkor a diskurzus megszakad, illetve újabb kezdődik.

A gyerekek számára az ünnep az ajándékokról és a játékról szól. Legyen akár Kis, vagy Nagy Ünnep, a szervező közösség mindkét ünnep alkalmával számos ajándékot vásárol az ünnepen részt vevő gyerekek számára, melyet a Lurdy-ház bejáratánál osztanak ki. Az ünnepi ima előtti időben, az ünnepi ima alatt, valamint a beszéd alatt a gyerekek nagy része az újonnan kapott játékokkal van elfoglalva. A kislányok és kisfiúk részére különböző ajándéksomagokat osztanak ki: a kislányok műanyag szépség-szettet kaptak, benne tükörrel, hajpánttal, hajcsatokkal, és egy pici táskával. A lányok többsége azonnal ki is akarja díszíteni magát az újonnan beszerzett kincsekkel. Az egyik arab kislány épp édesanyja ruháját

¹⁰ A Korán, a muszlimok szent könyve szerint „Minden muszlim tesvér.”

¹¹ A nők számára tilos nyilvános helyen illatosítaniuk magukat, mivel ezzel magukra vonnák az ellenkező nem figyelmét. Számukra az illatszerek használata csak otthonaikban megengedett.

ráncigálja, és közben kéri, tegye a hajába a csatokat és a hajpántot. Az egészen kicsik számára műanyag „sétáltató lepkeket” ajándékoznak, amelyek nagy előnye, hogy semmi hangot nem adnak ki magukból, ellentétben a kisfiúk ajándékával, a fülsiketítő hangot kibocsátó, gombnyomásra neonfényel világító pisztolyokkal.

Kisfiúk és kislányok közösen birtokba vették a nők terének központi részét: kergetőznek, sikítoznak, nevetgélnek, néha esnek egy nagyot. A kisfiúk pisztolyaikkal „katonásat” játszanak, a körülöttük lévő nők pedig arrébb ülnek: a hanghatást a legtöbben nem találják kellemesnek.

A jelenlévő nők különös figyelmet fordítanak a közösség legújabb tagjainak: a kisbabáknak. Számos újszülött, illetve egy-két hónapos baba is „eljött” az ünnepre. Ők most a figyelem központjába kerültek, van, akinek ez a közösségben való „debütálása”.

Egy nő papírokat oszt szét mindenkinek: Az ünnepi beszéd magyar nyelvű fordítását, ugyanis a beszéd csak arabul hangzik el. Az, aki az ünnepi imát vezeti, az tartja a beszédet is, jelen esetben az MME sejkje,¹² aki Jemenből érkezett, és 2003 óta családjával Magyarországon él. A szervezők apró ajándékokat adnak a jelenlévő felnőtteknek is, melyeket többnyire csak az arab nyelven tudók tudnak hasznosítani: számos vallási előadást, Korán-recitációt tartalmazó kazettát, illetve pici, fohászokat tartalmazó könyvecskéket, mindet arab nyelven. Két évvel ezelőtt, szintén a Nagy Ünnepen osztották ki az Iszlám Egyház gondozásában lefordított arab-magyar Korán második részletét, amely az első három szúrát,¹³ valamint azok magyar fordítását¹⁴ tartalmazta.

A jelenlévő számos nő nikáiban, vagyis az arcot takaró „arcfátyolban” érkezik, majd a női részlegbe érve megszabadultak a fátyoltól. Ők a férfiak nagy száma miatt viselték a nikábot, mivel nem akarják magukra vonni a férfiak figyelmét.

Egyre többen gyülekeznek a paraván mindkét oldalán, egyre nagyobb a hangzavar, az emberek folyamatosan érkeznek, az ünnepi egymást üdvözlő „vándorlás” még mindig tart, egy kislány hangosan sír: nem találja az anyukáját. Egy nő kézen fogja, és megígéri, hogy megkeresik. Néhány kisebb gyerek meg van szeppenve a sok embertől, anyjukba kapaszkodva keresnek menedéket. A hangszórókból folyamatosan szól az ünnepi imára hívás, nemsokára elkezdődik az ima. A nők elkezdenek sorokat kialakítani, egymás mellé teszik imaszönyegeiket. Nem mindenki hozott azonban magával szőnyeget, ezért a legtöbben oldalra fordítják a szőnyeget, hogy egyszerre többen is imádkozhassanak rajtuk.

Tíz perc telt el.

¹² Sejk: arab szó, jelentése: tiszteletre méltó, bölcs férfi. A szó vallási jelentése ennél árnyaltabb: azt nevezik sejknek, aki kívülről tudja a Koránt, legyen akár öreg, vagy fiatal. Jelen esetben „sejkünk” a harmincas évei közepén jár.

¹³ Szúra: Korán-fejezet. A Korán 114 különböző hosszúságú szúrából áll.

¹⁴ Az Iszlám szerint a szent könyv, a Korán, csak arab nyelven számít szent könyvnek, csak az nevezhető Koránnak. A fordítás csupán az arab eredeti értelmezése, nem számít szent szövegnek, csupán az arabul nem tudók számára szolgál segítségül a szent könyv és a vallás megértésében.